

Bán Zoltán András

HÖLGYSZONÁTA (V)

6. Templomban, liftben – Egy lövés vagy kettő – Freut euch des Lebens!

Derűs idő a Volksgartenben, finálénk itt indul komótosan. Előtte nagy csend támad az agyban és a mennyben, mintegy félóráig. Várjuk ki együtt mindkettő végét. Aztán majd a vége felé tart a Hölgyszonáta, azaz a Könyörtelenek bálja.

Növendék szellő totyog, lenge napocska kapirgálja borostám. Friss vagyok, jól érzem magam, a hőmérőt 14 fokra állítottam be, tehát vászonzakós könnyedséggel bók-lászom a Volkspark fái között. Már elfelejtettem, milyen évszakban járunk, legyen mondjuk kora ősz, egyébként köztudott, hogy az időjárás – és, mint a fináléra kiderült, minden más is – bizonyos fokig *az én* gondolkodásomtól függ. Hajnal lehet, lassan leülepszik az ég éjszakai mocska, a gyenge gyp hús harmattal locsolja talpamat-bokámat, hisz álomszerűen mezítláb járok; üres a park, még ágyukban fetrengenek a leendő látogatók. Robert a Johann Strauss-szobor felé tart, peckes léptekkel halad. Az utolsó honoráriumomból vett könnyű zakómban határozottan haladok. Fénylik felém az aranyfej az ikrásodó fényben. Lendül és megszólal az aranyhegedű: *Im Sturmschritt*. Szaporán ügetek a lombok közt; igen, gyerünk, viharléptekkel siessünk, közel a vég, minek is éltünk, ha legalább a fináléban ne lehetnénk könnyedek? Elfog a mámor, már szárnyalnék klasszikus göröggént mezítláb, ám egy hirtelen элем csodázott madárka mérsékletre int: csak lassan a testtel. Várjuk ki a végét. Rendben van, bólintok felé, de te, madárka, hogyan kerülsz ily korán элем? És ekkor eszembe jut a kérdés, melyet már régóta lediktáltak: vajon ezek a csodamadarak folyamatos életet élnek-e vagy pedig mindig és újra frissen vannak odacsodázva элем? Mindamellet Robert úgy látja, képtelen megválaszolni e kérdést. De ha jól képzelem, ezt a hajnali madarat már látta valahol. Robert azt gondolja, és vele együtt azt gondolom én is, hogy e madaraknak le *kell* verklizniük a beléjük diktált mondásokat („Die Vögel *müssen* die eingepropften Redensarten ableiern”). Például ezt: „Hát a pisztolyt hová dugta, tisztelt Úr! Van-e még lövése, tisztelt úr?” Akkor tehát a mondások a fontosak, nem a madarak személye? A szárnalmas Isten szánandóan mechanikus állatai e madarak? Isten üzen velük? Üzen velük Isten? Vagy valaki más üzen? Nem tudom, hogy Robert képes-e megválaszolni ezt a kérdést. Én nem vagyok képes, ez aligha vitatható. Annyi tűnik biztosnak, hogy meglátva a madárka szárnyai alól kivillanó flitteresen tarka bögyét, barátunk mindenféle nevet adott a fitos csőrű szemtelennek: Lolo, Frou-Frou, Clo-Clo. Nem tagadhatom, hogy a Cécile, a Paulette, az Odette és a Natalie ugyancsak megfordult a fejemben. Vállat vonok, haladok vidáman tovább, könnyedén.

Üres a Volkspark, még mindenki alszik. Álmukban száradnak a lila ruhás giliszták. (Képzletemben ugyancsak elültek a figurák: alszik Editha, ágyában egyedül, combja közt most pihennek a forró levegőfonatok, nyugszik Georg fiam, Ady-tincse mögött talán az alvó Editháról álmodik – milyen boldogok lesznek, ha majd közösen szótt álmukból együtt felébrednek ismét. Marina nem álmodik, befogadásra kész combbal, meztelen hever a vendégszobában; Olga csábos pongyolájában, görcsös bal tenyerét mellére szorítva horkol agyoncédulázott lakásában, egérszürkén, parókátlanul. Szuszog a kétnevű Jean-Paul, okcidentális teste önelégülten nyúlik el a szállodai lepedőn,

a vászonról néha fölkereng Charlotte illata. És persze szunnyad ő is, a nemes német asszony, ezúttal megint egyedül, iskoláslány-térde összeszorítva a fehér takaró alatt. Remélem, nem zaklatja semmi sem, a nagybácsi a karosszékből hűen vigyázza hálóing-es álmát. Hilaria még ebben a naprendszerben nyugszik szűzi ágyában; okos homlokán ott fénylik az istenálom zománca. Alszik a sírjában apám. Sámlijukon gubbasztva kopott madárseregként alszik a diktálócsapat. Oly mély álmodat bocsátottam rájuk, hogy lassan fölöslegessé lettek; el is bocsátom őket hamarosan. Alszik minden szereplő; pihenten kell érkezniük a tervezett kávéházi fináléba. Én azonban nem nyughatom, rajtam a gondolkodási düh és vele az íráskényszer.)

Üres a park, a lombok közt nem búvik meg sem kitömött, sem beszélő csodamadrársereg. Szorongva kémlelek körül, de apám sem mutatkozik, akadálytalanul haladhatunk. Akna nyílik a szobor lábánál, Robert lefut a mélybe vezető lépcsőn, belép a C-dúrban feltáruló díszes ajtón. Barátunk a Zeneteoretikustól úgy tudja, hogy e dúr az ártatlanság, az egyszerűség, a gyermeki naivitás hangneme. Lássuk. Annyi bizonyos, hogy harsognak a harsonák. Mélyvonóskar zsong, üstdob dorombol, ünnepien közepes a tempó. (*Abschiedsrufe.*) Tágas, többszobás liftlakásban utazunk lefelé; a nappali szoba akár egy bordély szalonja; rúzspara, a hajlatok édes olaja; vörös bársonypamplagon heverek, köröttem levetett tarka parókahalmok, kátrányfeketéek, csiklólilák, lazacrózsaszínűek; Robert kezében pezsgőspohár, arannyal futtatott dőlt tükrökben bámulhatom a zongora melletti kanapén arslánosan fetrengő alakom. Fojtott a csend, önnön viaszukat felszürcsölve fulladnak meg a gyertyák, a poros perzsák magukba nyelik a távolabbi termék lihegését, csak a gép zúg ütemesen, andalítón – ezt a képet ilyennek képzeltem el. Robert álomba szenderül. Tágas süllyesztőben utazom, züm-mögve szállok álomittasan lefelé, le a sűgölyük, le a színpad alá. Csak remélem, ám nem hiszem, hogy az Anyákhoz tart e liftes út.

A díszes ajtón kilépve ismerősnek tetszik a tájék, Magyarországon járok, úgy képelem. Magyarországon járok, tudom. Valami szörnyű járvány pusztított a városban, fekete vér csorog a hidakról, a házak kiütésekkel foltosak: Isten tenyerelte ide izzadt kéznyomát. Isten, a gyáva, aki Edithával komplottot szöve Roberttől, előlem rettegő arccal menekül. Megint itt vagyok szülővárosomban, elhülyülésem („Verdummung”) bebizonyított, visszatoloncolásom bevégeztetett, ismerős minden utca, minden kávéház, étterem; bennük most életes magyar hullák ebédelnek, kapucínereznek; szájukban mindörökre rágatlan erjed az utolsó bécsi szelet, a francia krémes maszat. Hidrege savanyodik fogaik közt a kávé. Itt ismerős minden sárga villamos, kék busz, piros troli; csilingelve-pöfögve szállítják az utolsó mozdulataikba belefagyott magyar halottakat. Valaki újságot olvas holtában, van, aki a nyakkendőjét igazítja, van, akinek apró után kutatva fagyott bele a keze a zsebébe, mások, fiatalabb egymást nézik üveges tekintettel, önfeledten; egy szösi gyermekhulla arcát az üveghez szorítva kíváncsian bámul rám a tovagördülő buszablakból. Robert agyót int a kislánynak, aztán befordul egy mellékutcába.

Itt meg friss falu fogadja barátian. Ősz van feltehetően, szőrehullott parókákban kornyadoznak a lombok, égett avarszagot, mustpárát terelget a szél, a nagy tó vize vitorlafosztottan szürkéllik föl a dombra, ahol állok. Elszívok itt egy cigarettát. Kutyaugatás. Hirtelen zuhan Robertre a sötét, a hold sárgán lüktet, de alig ad világot (*Irrlichter*), a dombtető faluján kerti ház fénylő ablaknégyeszege hívogat. Vendégcsalogató a gyertyafény, dunnák, habos párnák közt ott bizonyára megpihenhetek. Haladok friss hóbuckák közt, jégfoltok tükrén botorkálok a kertben. Az ablak piros fényé-

ben eltorzult női arc, tágra nyílt szempár, a fogak közt kiáltás készülődik, Editha összenőtt szemöldöke bukkán élém az egyre erősödő havazásban, belekiált az arcomba, talán ezt: „Még ne kapsold ki!” Az Ady-tincs most meztelen vállára hullik, fiam arca belemérik a forró női bőrbe, fülcimpa úszik szürkebarátos szájnylásban, aztán mindketten alábuknak, eltűnnek a Charlotte pénzén bérelt habos dunyhák között. Egyre kavargóbb a hóesés, pimasz orrú hóemberek közt menekülök ki a faluból, kutyák lihegnek bokám körül: „*Tornate a lagrimar nel regno inferno!*” Az egyik szukabőrben Editha üget; vágyódón felém nyújtogatja bundás kacsóját, ing-reng a zene kavarta szélben, körötte két nőtény, lányok mályvaszín ruhában – *trois filles tout en ung tenant* –, szárnyasoltárként a főhajóban, velük együtt dúdolni vágyom, dűnyögő énekre mozdul lepedékes nyelvem, fölenged bénult szám, hideg levegő árad fogaim közé, és ekkor horkantva fölébredek.

Templomban ülök, Bécsben, szemben velem a Tricinium dalol; úgy képezem, a koncerten vagyok, kissé hűvösek a falak, hidegek a katolikusbarna padsorok; Editha ring a szájából dőlő zene forgószelében, előrehajlik, bekapaszkodik a kottába, különben elrepülne, középen a feleségem áll németszőkén, szálegyenesen. A várva várt koncerten ülök, Bécsben, a Minoritenkirchében, teszem azt, a hatodik sorban; jobbon senki, balomon senki, legalább két éve, első végleges gyógyulásom óta mindenki elhúzódik tőlem, ami természetes, mert elhúzódok tőlük én magam ugyancsak.

Robert azt reméli, nem vették észre, hogy elbóbiskolt, és amint körülnéz a Minoritenkirchében, elégedetten észleli, hogy vele együtt felébredtek a szereplők: az egyik oszlopnak dőlve Georg áll, kalózosan megkötött fekete sálban, melankolikusan; Hilaria az első sorból figyelni húselvű anyját, homlokán okos kellem fénylik, miközben teste, így hírlík legalább, folyamatosan távolodik naprendszerünkötől. Itt van mindenki, aki a fináléhoz kell nekem, mind, akiket elképzelttem és bediktáltam a kellereknek a terveim szerint a Café Sperlben játszódó záróképhez; itt ül az immár szemüveget viselő Friedrich, mellette barátnője, aki, ha jól sejtem, esztétika szakos, de lehet felőlem művészettörténész-jelölt is, nem érdekel, itt a hangmérnök, a szoknyavadász, talán azt reméli, megint a hátába kerülhet a feleségem balján éneklő Marinának; nem tudja, hogy a templomban terpeszkedik az orosz szépség férje is; ha jól láttam, az egyik hátsó padról bámulja a Triciniumot a Guillaume-nak nevezett Jean-Paul. Charlotte valószínűleg már az első szám alatt („*Ex Illustri Nata Prosapia*”) észrevette a férfit, de még nem tudja, hogy Guillaume, tegnapelőtti rabszolgája nem más, mint Jean-Paul, Marina férje. Ezt majd csak a szünetben fogja megtudni, ha jól képezem. Azt hiszem, egy pillanatra elakad majd a lélegzete: „*une vipère en cuer*” – ez a szünet utáni első szám. Ráadásul elsápad vagy elpirul, ha jól képezem. És meggyűlöli Marinát. De mégsem ájul el, mert, miként a Filozófus írja, a Bánattól rendszerint nem ájulunk el – ami vitatható gondolat. Charlotte tehát talpon marad, de Gyűlöletet érez majd Marina iránt, minek következtében nagy egyenlőtlenség keletkezik a szíve hőfokában, mivel – miként a Filozófus levezeti – a lépből érkező vér csak alig melegszik föl és ritkul meg, viszont a máj alsó részéből, az epe szomszédságából érkező vér roppant sebesen lobbán lángra és tágul ki. Ennek folyományaként az agyba tartó szellemek ugyancsak roppant egyenlőtlen részekkel rendelkeznek majd, és rendkívüli mozgásokat végeznek. Ebből ered, hogy megerősítik az agyban a Gyűlöletnek oda korábban bevésődött eszméit, és fanyar, továbbá Keserűséggel telt gondolatokra hajtják a lelket. És aligha vitatható, hogy Charlotte lelkét elárasztják ekkor a keserűséggel teli gondolatok. Ugyanakkor Robert riadtan képzeleli, hogy ráadásul a bosszúvágy is előnti felesége lelkét. Szomorú

kétségbeeséssel jegyzi föl ezt a megállapítást. Hiszen Robert szerint mi sem áll távolabb a nemes német asszonytól, mint a bosszú, e nemtelen indulat. És most mégis ott tombol a lelkében, vagyis az a Kívánság, mely Gyűlöletből kölcsönösen arra ösztökél bennünket, hogy Bajt okozunk annak, aki hasonló indulattal Ártalmunkra tett. Charlotte nem tehet semmit, nem szabad semmit tennie; Marináról majd én gondoskodom, gondolja bosszúsomjasan Robert. Hiszen immár köztudott, hogy a diktálás és vele a figurák sorsa bizonyos mértékben az *én* akaratomtól függ. *Une vipère en cuer*. Marina véérébe kerül majd a vipera, sejteti magának Robert kétértelműen. Ha, akkor.

Mindezt vázlatosan elképzelve, barátunk elégedetten dől hátra a padon, és ugyanilyen elégedetten tapasztalja, hogy roppant sokan ülnek a nézőtéren, talán túlságosan is sokan, hiszen számítása szerint több ezren, sőt tízezren lehetnek a hallgatók, a háta mögött, fölötte, vele szemben mindenütt (*Seid umschlungen, Millionen!*); tőlük moccan ni sem lehet, elfoglalnak minden zugot, rácsavarodnak a barokk oszlopokra, beülnek a mellékoltárokhoz, felmásznak a szentképekre, a síremlékekre, lelógatják lábukat a kandeláberekről; némelyek, például apám, az üveglablakokhoz tapadva szemlélődnek a magasban. Itt csimpaszkodik, nyüzsög mindenki, a régi budapesti opera teljes ének- és zenekara, ráadásul a csupa fiúcskából álló gyerekkórus; itt az összes sűgő, miközben főnökük, apám, a vezető sűgő, golyónyomoktól – az én nyomaimtól! – mentesen kátrányfekete új szerzeménye combját tapogatja a Mária életét bemutató üveglablakban; itt a művészklub teljes személyzete, pultosok, pincérek, felírók – büfésnő anyámat nem látom, ami nem meglepő, hiszen öngyilkosoknak kívül tágasabb. És nem látom a nagybácsit sem, talán azért, mert az ő klasszikus alakját valahogy mindig nehezemre esett plasztikusan elképzelnem. De ezt leszámítva az összes jelen lévő alak ismerősnek tetszett. Ugyanakkor lehetetlennek tűnt, hogy egyidejűleg ennyi ismerőse legyen jelen. És egyáltalán, ennyi ember. Nyilván csak odacsodázták őket, e felületesen odacsodált halottakat. Itt járkált egy gyér szakállas, szemüveges figura is, ezt valami vonósnegyesből ismerte barátunk. Talán csellista lehetett. Itt ügetett a döblingi levélkihordó meg két kellner a Sperlből. Továbbá egy harcsabajszos, régi ápoló négy évvel ezelőtti megbetegedése korszakából. Valamint tizennégy hallgató az egyik egyetemről, továbbá tizenhat első és tizenhat második hegedűs idomtalanul nagyra nőtt szmokingokban, valamint három klarinétos, egyikük a basszusklarinétot is elláthatja – Robert remélte, hogy pontosan számolta meg őket. Mindamellet – miként az Ész – önhibáján kívül súlyos zavarba került barátunk, mert amikor másodszor is végignézett a gyülekezeten, azt vette észre, hogy az egybegyűlteknél egész egyszerűen hiányzik a fejük. Fej és arc nélküli lények gesztikuláltak, kiadva magukat templomi gyülekezetnek. Kétségtelen, hogy fölöttébb fölületesen odarakott egzisztenciák voltak. Hogy aztán ez képzeldés volt vagy valóság, ezt Robert nem tudta volna megválaszolni. Hallgatott a fejében fészkelő hivatalnoksereg – Robert tudniillik úgy döntött, hogy a záróképre szelén ereszteti őket. Úgy tudom, így tervezi a véget. Egyedül is végbeviszem, amit eljuttattam idáig, gondolja barátunk. Már nem kell segítség. Immár segítség nélkül megint körbenézett a templomban. Csupa törzs, csupa láb, csupa csukló, csupa boka. Arcok sehol. Arcos fejek híján persze nehezebben alakult a templombeli seregszámla, de Robert ezt nem tartotta lényegesnek. És nem tartom fontosnak én magam sem.

Fölnevetett.

Ám meg is rémült egyidejűleg.

Mert az kétségtelennek látszott, hogy az oltár előtt éneklő asszonyoknak a nyakukon ült a fejük, mindamellet nekik a testük hiányzott a nyakuk alól. Rémületesen le-

hetetlen képnek tűnt e képzet, de barátunk hirtelen azzal vigasztalta magát, amit a Filozófusnál olvasott, hogy ugyanis mindaz, amiről a szellem világos képzetet alkot, magában foglalja a lehetséges létezés ideáját, vagyis egyszerűbben kifejezve: semmi sem tökéletesen lehetetlen, amit el tudunk képzelni. És Robert nem tagadhatta, hogy tökéletesen el tudta képzelni, amint a templomban lebegnek, úsznak az oltár előtt a fejek, akár a gombfociképek: középen Charlotte, tőle balra Editha, jobbra meg Marina feje énekelt: „*Je vois très bien.*” Hová tűntek a képzeletből a mályvaszín köntösbe bújtatott pompás derekak, keblek, combok és hasak? Hol zengett e pompás asszonyok hangja, ha hiányoztak torkuk alól a mesés hangszekrények? Robert megvetéssel gondolt Istenre, aki nem átalotta ilyen trükkökkel bénítani őt, engem, azaz Robertet, legfőbb ellenlábását. Robert majdnem fölnevetett, hiszen pontosan tudta, hogy a gondolkodással és az írással („Denkzwang-Schreibzwang”) – az Én gondolkodásával – minden alattomos isteni jelenség ellentételezhető. Ráadásul Isten éppen egy templomban úzi velem idióta játékaikat; e szent termekben nyilván otthon érzi magát, azt képzelettel, itt nem adhatok barackot neki. Tévedés, mon ami. Mert noha templomban ülünk, de immár elnémult a bizalom az Istenek örök törvényei iránt; a körülöttünk álló szobrok most holttetemek, melyekből kiköltözött az éltető, megelevenítő lélek, és a himnuszok csupán szavak, melyekből eltávozott a hit; az Istenek asztaláról hiányzik a szellemi ital és étek, az ének zeng, de már semmit sem jelent, holt jelrendszer csupán, testetlen szellemiség – gondolja tovább Robert a Filozófus egykori szavait. Ennek a veszteségnek a tudása a boldogtalan tudat. És barátunk nem képzelte magánál boldogtalanabb embert a földön. Robert számára elveszett mind közvetlen személyiségének önértéke, mind közvetett személyiségének, a *gondolt* személyiségnek értéke. Számára csupán a *képzelt* személyiség maradt. Így képzelettel Robert, aki nem akar behullani az Én=Én sötét éjszakájába. Noha, mint hírlik, ez elkerülhetetlen lesz a záróakkordban.

Ebben az Isten által már csak ornamentikus, szellemi bordélyházként használatos hodályban most Charlotte tiszta homlokú feje zavartalanul zeng – még a szünet előtt járunk; ha jól sejtem, Guillaume-nak énekel hetykén, picit kihívóan, miközben mégis rám, a férjére gondol, Robertre. Mintha csak diktálásra olvasnák a gondolataiban: „Milyen elhanyagolt, milyen árva. A szemüvegén zsíros nyomot hagytak a képek. Ránngatózik a szája zilált szakállá sűrűjében. Nyilván magában beszél, megint rajta a gondolkodáskényszer. És nyilván azt képzelettel, hogy olvashat gondolataimban. Sosem volt szerelmes belém ez a kedves, félőrült Robert. Csak behazudta magának. Magányos volt Robert, és a legjobb pillanatban kapott egy levelet. Szilveszter volt, fordult az év, mindenki új életet hazudott maga köré. Magányosan éltem én is. Magányos volt Robert, a regénye elakadt, céltalanul tengette életét a bérelt lakásban. Kislányt akart, nem szerelmet vagy feleséget. A coitus megöli a szépséget, legszebb a megelőző pillanat. Szép lélek voltál, Robert, és az voltam én is; olyan lelkek voltunk, akik örökké abban a félelemben élnek, hogy a cselekvés és a létezés révén bepiszkolják bensőjük nagyszerű emelkedettségét, és akik szívük tisztaságának megőrzése érdekében kerülnek a valósággal való érintkezést. Kár, hogy Robert nem ismerhette a nagybácsit. Elbeszélgettek volna Goethéről. Én meg főztem volna a teákat. Beadtam volna a teát meg a kekszet, aprósüteményt hozattam volna a Demeltől; néztük volna a havazást, Mozartot hallgatunk volna; este, közvetlenül Robert tapintatos távozása előtt pedig fölhörpintettünk volna egy pohárka finom konyakot. Kis zöld kígyóként vigyáztam volna a nagybácsit álmat. Ehelyett föláltoztam magam, mielőtt föláltoznának. Kár, hogy én magam sem ismerhettem a nagybácsit. Akkor nem kellett volna Robert. Nem kellett volna pótapa.

De ha már másként esett, engedelmes lánya lettem. Megtettem mindent, amit akart. Szobára mentem Guillaume-mal. Szabad vagy, Robert, mehetsz Edithához. De Georgot ne bántsod”, gondolja Robert szerint a fej, és könnybe lábad a szeme. Igen, Charlotte monológiát hallva Robert határozottan elérzékenyül. Miközben Marina és Jean-Paul iránt egyre nő a gyűlölete. Charlotte, kislányom.

Most – gondolom, meglehetősen meglepően – Editha közbevág, átveszi a hangot, mezzoszopránban dalol és zeng, Párist élteti a madrigál, de közben Robert ezt olvassa le az összenőtt szemöldökű donna szájáról: „Georgot ne bántsod, Robert. Gondolj a Filozófusra, aki azt állítja, hogy mivel az, akit a szülők nemzettek, az személy, és lehetetlen fogalmat alkotnunk arról, hogy egy szabadsággal megáldott lény hogyan jön létre egy fizikai művelet által, ezért gyakorlati szempontból teljesen helyénvaló és egyben szükségszerű elgondolás olyasminek tekinteni a nemzés aktusát, aminek révén beleegyezése nélkül hoztunk világra egy személyt, s önhatalmúlag döntöttünk felőle. E tettükért mármost a szülőket az a kötelesség is terheli, hogy ezt a személyt, amennyire erejükből telik, megbékítsék helyzetével. Nem zúzhatják szét gyermeküket, mint valami *tákolmányt*, mert benne a világ polgárát is létrehozták, aki jogi fogalmak szerint sem lehet számukra közömbös” – mondja dalával Editha. „Nem zúzhatod szét Georgot, hiszen ő nem valamiféle csinálmány, hanem a szabadságon kívül más csodás képességekkel megáldott lélek és test, amint azt számtalan alkalommal tapasztaltam. Engem bánthatsz, de ne bántsod a fiút. Az Apa kora lejárt, Robert, az Apa legfeljebb csak széplélek, aki nem képes dologgá tenni magát, most a Fiú korszaka következik, hiszen az Apa légbe foszlik, akár az alaktalan gőzpára. Tudd meg, Robert, hamarosan ismét férjhez megyek, Georg tegnap a próba után megkérte a kezem. Megdöbrentő fordulat. Ott várt a Sperlben, figyelte a kaput, aztán odarohant, és még ott, a kapu előtt megkérte a kezem. Talán őrült ötlet, talán képtelenség, talán lehetetlen, de én azt hiszem, ma éjjel, a bankett után mégis igent mondok neki. Igent mondok neki ma éjjel a Sperlben; pezsgőt iszunk majd, és szerelmesen pillantunk egymásra. Csak Charlotte tudja ekkor, mitől vagyunk oly mámorosak. Később, ha lecsendesednek a dolgok, és Robertet elszállították, továbbá Hilaria is bevonult a kolostorba, akkor beköltözünk a döblingi házba. Hiszen Robert már magatehetetlen, jószerével beszámíthatatlan, ráadásul közveszélyes – Charlotte egyetért ezzel, ott élünk majd Döblingben négyesben. Mert ha jól sejtem, terhes vagyok, Robert. A te zárt intézetben való elhelyezéssel megbeszélte ügy. Jobb lenne, ha önként állnál félre. Átadnád a fiúnak a terepet. A te idő lejárt, Robert. Georg fél, a fiú retteg az apától. Az apjától retteg a fiú. A gyermekünk majd beköltözik Georg mostani szobájába. Fiú lesz, ha jól sejtem. Nyilvánvalóan fiú lesz. Feltehetően Wolfgang lesz. Vagy Wilhelm. Nem akarok olasz nevet. De Georg még nem tudja, hogy apa lesz hamarosan. Lehet, hogy ő meg olasz nevet akar. Félre kell állnod, Robert. Tudom, hogy szeretsz. Állj félre, ha szeretsz és ha szereted Georgot. Ha nem teszed önként, mi majd gondoskodunk rólad.” Valami ilyesmiket mond Editha, miközben a középkori Párisról énekel, gondolja Robert.

Amit hall, megdöbrenti. Mindenekelőtt az, hogy akaratán kívül nagyapává tették. Amit hall, nem hiszi el. Hiszen, gondolom, lehetséges, hogy a képzelőerő tévutakon jár. Mert annyi bizonyos, hogy a képzelőerő határtalan, és könnyedén vizionálhat beszélő madarakról meg körmökről, de az már korántsem bizonyos, hogy mindezt el is hiszi az ember. Robert nem akarja látni a nagy hassal, kacsaléptekkel totyogó donnát. Úgy dönt tehát, hogy Editha szavait nem fogja elhinni, és nem is veszi figyelembe a fináléban. Mindenesetre most úgy dönt, hogy valószínűleg előbbre hozza a záróképet; úgy dönt,

hogy valószínűleg nem vár a bankettig; feltehetően úgy dönt hamarosan, hogy megváltoztatja korábbi döntését. Nem megyünk közösen kávéházba, nem mulatozunk a Sperlben, noha ott vár a földízített pianínó, várnak a hidegtálak, vár a vastag banán a gyümölcskosárban, vár a megrendelt, keménygalléros stehgeiger. Már itt a templomban, Isten menedékházában kell dűlőre vinnem őket, gondolja Robert. Kíváncsi vagyok, mit tehet ellene az öregfiú. Itt, a magam Hölgysonátájában én vagyok mindenható. Oldok és kötök. Ha, akkor. De csak lassan a testtel, haladjunk lépésről lépésre.

Most Robert beint, és ekkor Marina veszi át Editha énekét, Marina, aki a koncert elején rémülten látta, hogy ígérete ellenére Jean-Paul mégis megjelent a nézők között. Még nem tudja, hogy férje a szünetben váratlanul megjelenik majd az öltözőben. Robert Marina ajkáról azonban nem olvashat le semmit. Marina feje csak énekel, nem beszél, gyötri a lelkifurdalás a Guillaume-mal Charlotte ellen szervezett komplott miatt, és ettől elakadt a szava. Mert a Lelkifurdalás, mely – a Filozófus szerint – egyfajta Bánat, mely abból a kétségünkéből ered, hogy amit éppen csinálunk vagy megtettünk, az vajon valóban jó. És szükségszerű velejárója a Kétség, gondolja Robert, miközben Marina egyre jobban elsápadó arcát tanulmányozza. Ugyanis ha tökéletesen bizonyosak lennénk benne, hogy amit teszünk, az rossz, akkor tartózkodnánk tőle, hogy megtegyük, mivel az akarat csak olyan dologra irányul, mely rendelkezik a jóság némine-mű látszatával. És kétségtelen, képzelem most Marina tátogó száját vizslatva Robert, hogy az orosz szépség úgy gondolta, jót tesz Charlottével, amikor összeengedi Guilleaume-mal. De most – mikor eszébe jut, milyen szétzilálódott arccal vett részt Charlotte a tegnap délutáni próbán – mégis úgy érzi, túl messzire ment. És retteg a lelepleződéstől, és messzire kívánja férjét a templomból. Robertre azonban nem hat Marina bűnbánata. Már tudja, hogy ez a nő rettentően megbűnhődik hamarosan.

Barátunk szeme lecsukódik a szemüvege mögött; ismerősnek látszó rózsaszín márvány falikút vízlevezető nyílásában fúrom előre a fejem, tengerszagot érzek, megint utazom lefelé, megint a mélybe, a Tricinium dala álomba szenderített, messze tűnt a templom; érzem, a világterv közelében járok. Egymás mellett domborodnak a sűgőlyuk formájú sírhantok; tarka ruhás, vidám halottak integetnek ki a nyílásokból. Itt komolykodik a napruhás Sarastro, a bohócgúnyás Canio, Falstaff a roppant pocakjával, Lohengrin, a hattyú vontatta lovag, itt kebleskedik Carmencita, a forró hüvelyű déli lány, itt Pamina, a szende, donnák és cserfes szolgálánykák, rabszolgák és fegyverhor-dozók, várúrnők és zsoldosvezérek, kiszabadul a jelmeztár, nekiiramodnak a palástok, bársonyköpenyegek, tolldíszes kalpagok, röpködnek a csálé parókák, száll a rizspor, fénylik a vazelin, elszabadul a díszletraktár, amott kapuk tárulnak, emitt csillagos egek, zeng a kórus, zúg a temetőben a hangorkán, de ne oly zajjal, kedveseim, hadd pihenjenek a halottak. Elhagyom őket, majd később jöhetnek elő, azt képzelem, a záróképben látványosabban használhatom őket.

Most csend lesz, a sírok közül a még tejfogakig sem jutott Georg lép elő ünnepélyes arccal; ő, a másfél éves vezet kézen fogva, lassan visszahúzódik a színpadról a kórus; a fiú tenyere selymesen langyos. Kéz a kézben Georggal lépdelünk a sűgőlyuk formájú sírdombok között. „Tanulj meg, fiacskám, komédiázni”, ezt a magányos éneket hallok a föld alól. Női hang, kétségtelen, anyám pajkos éneke töri át a fáradt sárrétegeket. Georg határozottan vezet, hirtelen megáll, lábacskaival dobbant, lefelé mutogat. Be-ásom magam a nedves, tengerszagú földbe, tömöm magamba a zsíros sarat, lázasan eszem az anyámtól elválasztó hullaszappanos földrétegeket, egyre közelebből szól a dal, egyre közelebb eszem magam rég látott halottamhoz. Kicsomagolom a műanyag

zsákból öngyilkos testét. Könnyű csókkal üdvözöl; füléből, szájából emésztetlen gyógyszer- tömege ömlik elő, Georg fölszedi a színes golyócskákat, forró gyermektenyerébe önti őket, dédelgetve játszik velük. Anyám friss, akár a tegnap temetett halott, szája, arca kikészítve, akárha premier utáni bankettre készülne. Ez nem csoda, hiszen – a Filozófus szerint – a halott egyén, mivel Létét megszabadította Tevékenységétől, nem más, mint az Üres Egyediség, csak passzív, más számára való Lét, kiszolgáltatva minden alacsony, ész nélküli Szervezetnek és elvont, anyagi erőinek, s ezek – előbbi, mivel rendelkezik élettel, utóbbiak, mivel negatív természettel bírnak – most hatalmasabbak, mint ő, a Halott. Ám a Halott számára e megbecstelenítő erőt a Család távol tartja tőle, a maga tevékenységével helyettesíti, a rokont, egyesíti a Föld Ölével, ezzel az elemi, múlthatatlan Egyéniséggel, ezáltal olyan Közösség társává teszi, amely legyőzi és lekötve tartja az egyes anyagok erőit és az alacsony élőlényeket, amelyek el akarják pusztítani őt.

Ez szép, gondolja Robert, de azt már nehezen hiszem, anyám, hogy Téged a család óvott volna meg a megbecstelenítő hullaszappanodástól. „Igaz – mondja kacagva anyám –, hiszen a temetésem az úgynevezett családból...”

„...egy férj, egy kiskorú fiúgyermek, egy vidéki nagynéni – vág közbe barátunk, Robert –, szóval ebből a háromtagú családból nem jelent meg senki, csak a művészbüfé néhány törzstagja, valamint Tárca Cica, ez a levitézlett, de még mindig impozáns felsőtestű, púderozott nyakú koloratúrsoprán, anyám talán egyetlen barátjánője.”

„És persze apád néhány, magát roppantul ravasznak tartó hitelezője, akik hetek óta mindhiába üldözték a vezető sűgőt, és akik úgy vélték, a felesége temetését még ez a tökéletesen cinikus ember sem kerülheti el. De ebben természetesen tévedtek, apád pontosan kiszámította tervüket, így nem maradt más számukra, mint hogy a ravatalozóban gyilkos tekintettel méregessék egymást, aztán pedig, látva, hogy csak bohócot csináltak magukból, félretették pillanatnyi ellentéteiket, és beültek néhány pohár sörre a közeli búfelejtők egyikébe. Aztán a kórus néhány alkoholista tagja elénekelte az »Ég királyi asszonyát« a *Végzet*ből, és már mehetett is mindenki az esti összpróbára. Én meg lefelé, a földbe”, mondja anyám, és kacéran felém csippenti a szemét. Szoknyája fölcúsúzik, kivillan masnis harisnyakötővel felajzott halott combja.

Ettől olyan undor fog el, hogy elfordítom a fejem. Robertnek be kell ismernie, hogy voltaképpen mindig fizikai undort érzett anyja látványán. Barátunk a fogát csikorgatja szégyenében. Sosem szerettem túlzottan kirúszoszott száját, utáltam feltupírozott frizuráját, azt is gyűlöltem, hogy olykor az énekesnőktől levett színházi parókákat hordott, a körmét jajpirosra („knallrot”) lakkozta, és egészében is amolyan túlságosan operai színekben, harsány maskarákban pompázott. Trillás nevetése csillárokat rengetett. Sokfogú szájából válogatott színházi malacságok gurultak elő. Kacérkodott fűszeressel, őszerezzel, levélhordóval. Kövérkés („üppig”) paradicsommadár, gondolja most Robert, elnézve anyjának a sírban is párnás testét. Könnybe lábad a szeme. Mert az undort legyőzi a szájalom, más néven a sajnálat, melybe persze tengernyi önsajnálat is keveredik.

„Nem lehettem ott a temetéseden, mivel apa két hétre – mondván, hogy addig leülepednek a dolgok – bedugott egy állami gondozottaknak fönntartott intézetbe. Téb-láboltam az őszi kertben, és ellenállás nélkül hagytam, hogy a nagyobbak félholtra verjenek. Egy hét múlva megjelent apám, kiváltott, és elvitt ebédelni egy kisvendéglőbe. Akkor ittam először bort életemben.” Robert érzi, hogy elfogja a szerepjátszó beszélhetnék, nem teljesen biztos benne, hogy az intézeti kaland valóban megtörtént, de

anyám, gondolom, semmiképpen sem ellenőrizheti, azt sem tudom, elmondhatom-e neki, hogy minden jel szerint lelőttem apámat a magyar–osztrák határon, aztán pedig elvettem a mellényzsebébe rejtett négyszáz dollárt – Olgának mindenestre így meséltem, ha jól emlékszem.

Már nemcsak könnyezik, de zokog is; már kívülről, mintegy felülről figyeli magát, már tudja, hogy monológ következik; már tudja, hogy egy nagyáriával még tartozik a hölgyekről szóló, legkivált hölgyek által játszandó szonátának, elkapja az inkognitós szereplési kedv, ezúttal nem Wolfgang nyüszít ott, hanem a kiskamasszá cseperedett Robi, hajtja véretem az operás szülőktől örökölt komédiási lendület, és anyám tökéletesen keményített büféskötényére borulva elődalolom panaszolkodásomat:

„Mert nem szeret, és nála nélkül nem tudok élni. A Fiút szereti, de hát ez természet elleni véték, hiszen az Apa előbbre jár, mint a Fiú, a Fiú nem hághat az Apa elébe, és nem hághatja meg az Apa választottját. Segíts, anyám. Mert kudarcot vallott minden életpróbálkozásom, regényterveim befejezetlenek, egyetemi karrierem romokban, családi életem csődtömeg. Charlotte oldalán boldogságot reméltem, de ebben ugyancsak csalatkoznom kellett. Lányt vártam, de fiú jött. Rettentő összeesküvést szőttek ellenem, a feleségem, a fiam és az összenőtt szemöldökű olasz díva, noha tudom, a világrend az én oldalamon áll. Föltárom a mozaikkockák alján lapuló világterveket, és szétzúrom őket. Segíts, anyám. Kusza és lepedékes minden reggelem, patkányszeműek a nappalok. Agyongyógyszerezett korcsként vonzszolom át magam a városon, rosszul kitorölt seggem, a számig föltüremkedő beleim szaga égre kiált. Segíts, tisztíts meg, anya. Mindenkinek a fejébe látok, ezért mindenkit lenézek, megvetek, gyűlölök. Nem maradhat előlem elrejtett gondolat. Mindenütt vázlatosan odakent emberekkel, félholtakkal találkozom; a nők parázna páviánok, a férfiak főlegyenesedett emésztőrendszerek. A németeket gyűlölöm, a magyaroktól iszonyodom. Ha nincs szemtanú, megszállottan figyelem a szar baljóslatú rendeződéseit az utcán, a homokban. Segíts, anya, nem akarok így látni. Folyton látomások gyötörnek, rám kiáltanak a tárgyak, madarak csacsognak, körmök sisteregnek, zúg a fejemben valami szörnyűséges zene, belesavanyodott, beledagadt füljárataimba, eltömítette érzékeimet. Iszonyatos büntudat gyötör, tőle csak egy másik rettentő bűn szabadíthat meg. Minden éjjel, minden nappal elképzelem öngyilkosságomat, de aztán tovább dédelgetem reménytelen lételemet. Segíts, anya, tanítsd meg nekem az öngyilkosság művészetét. Mert boldogtalan vagyok, én magam vagyok a megtestesült boldogtalan tudat. Képtelen vagyok a Másikat mint Egyedit vagy mint Valóságost megragadni. Ahol keresem, ott nem lehet föllelni, mert hiszen éppen egy Másvilág ez, vagyis olyasvalami, amit lehetetlen megtalálni. Ha mint Egyedit keresem, akkor nem Általános, gondolt Egyediség, nem Fogalom, hanem Egyedi mint Tárgy vagy Valóságos Valami, a közvetlen érzéki bizonyosság tárgya, és éppen ezért pusztán olyasvalami, ami eltűnt. A tudatnak ezért csak Életének Sírja válhat jelenvalóvá. Ó, jaj nekem, jaj a boldogtalan tudat tudatának! Mert nem szeret, de én nála nélkül képtelen vagyok élni. És gyereket vár tőle, legalábbis ezt énekelte az arcomba szemérmetlenül. Az lehetetlen. Ez nem lehetséges. Ez nem történhet meg. Segíts, anya, hogy legyen erőm a tettehez. Segíts, hogy lezáruljon a Könyörtelenek bálja, és minél gyalázatosabb véget érjen aljas képzelőerőm alakjaival túlszűfolt boldogtalan életem.”

Robert elpihen, könnyei átítatják a csipkés kötényelőtétet, a fiú tarkóján érzi az anya meleg tenyerét: „Mi muzikus lelkek, mi bohém fiúk.” Georg lép oda mellénk, a fiam, akiről tökéletesen elfeledkeztem. Átölel, beborít minket, mindketten kapunk egy puszit a fiútól. Ezzel a búcsúképpel a szememben riadok fel.

A templom előtti széles téren állok egy, ha jól sejtem, platán alatt, pár lépésről Georg méreget kétségbeesett tekintettel. Vagy nem, zsebre vágott kézzel gyilkos tekintettel vizslat. Apám lép oda hozzá, tüzet kér a fiamtól. A távolból a ringó keblű Olga figyelni a jelenetet, ezúttal hamuszőke parókát visel; persze, jut eszembe, a kezemben maradt kátrányfeketét elégettem a Volksparkban hazafelé menet. Az égő bűzbombát belöktem a kék Dunába. Ha jól sejtem, most már valahol Budapestnél jár.

Valószínűnek látszik, hogy szünet van, az ismét fejjel fölszerelt közönség kitódult a langymeleg őszi – vagy tavaszi, nem tudom, az évszokról már korábban megfeledkeztem – estébe, a többség kezében műanyag pohár, belőle pezsgőt kortyolgatnak. Nyilván élvezik a nyomorultak, hogy megint van fejük. Tekergetik, forgatják is mindenféle, akár a kíváncsi madarak – elfog az utálat, ha belegondolok, miféle gázok keringenek a bőrük alatt. Most megnyugtatóan hat rám a templomból éppen kilépő Hilaria gyöngyfényű homloka.

Tehát szünet van, ha jól gondolom, a mellénnyel kiegészített, könnyű vászonöltönyt viselő, frissen borotvált Guillaume, azaz Jean-Paul most lép be az átmenetileg öltözőnek berendezett sekrestyébe, most lép oda a félájultan hebegő Marinához, kétértelmű mosollyal most szólítja fel, hogy mutassa be a hölgyeknek. Editha persze mit sem tud Marina és férje összeesküvéséről, kacagva nyújt kezét az elegáns férfinak, azt hiszem, talán annyit mond, hogy már sokat hallott róla. Marina Charlotte arcát látva egy pillanatra azt hiszi, félbeszakad a koncert; remegő lábbal löki ki férjét az öltözőből, aztán térdre veti magát Charlotte előtt. Ezt a jelenetet a továbbiakban nem képzelem el. Helyette úgy döntök, hogy a Tricinium mégis kivonul a második részre.

Mivel köztudott, hogy ebben a bálban minden az én elhatározásomtól függ, semmiféle nehézséget sem okoz számomra, hogy kissé fölgyorsítsam a tempót, hogy a közönséget egyetlen nyelvi mozdulattal visszatereljem a templomba: már ott ülnek a padosorokban, már hallgatják a három asszony énekét. „Vita mia”, zeng a madrigál, Editha ring a maga keltette zene forgószelében, de én Marinára figyelek most, az ő szívének készítem elő a viperát. Hirtelen megtántorodik, ének helyett a torkából zavaros zörejek törnek elő, a kotta kihullik kezéből, egy más számára láthatatlan, ám valójában tőlem származó lökés a földre taszítja ezt a nemrég még olyannyira hódító testet. Marina szégyenében a fejére borítja a mályvaszín szoknyát, most feltáruul ágyéka, mindenki belát neki. Ebben a szemérmetlen helyzetben kezdődik lassú kínhalála. Mert Marina iszonyatos lelkipurdalást és öngyűlöletet érez, és köztudott, hogy ilyenkor valamiféle idegen nedv kerül a szívbe, mely nem alkalmas a hő fenntartására, vagy amely akár el is olthatja a tüzet, s ez oda vezet, hogy a szellemek, amelyek a szívből följutnak az agyba, a lélekből az öngyűlölet szenvedélyét keltik. És ugyanakkor e szellemek az agyból azokba az idegekbe is továbbmennek, melyek a lépből és a máj gyűjtőereiből a vért a szív felé képesek hajtani. És most rengeteg vér halmozódik föl az idegekben, és ez pattanásig feszíti a testet, és a vér minden nyíláson kifelé törekszik. Elég hozzá egy általam küldött viperamarás, és az ereket, a felhámsejteket szétpattantva már áradnak is kifelé a nedvek. És már látni is, hogy Marina a földön szemérmetlen pózban heverő testének minden nyílásából dőlni kezd a vér. Csorog mindkét füléből, ömlik az orrlíkából, zubog a hüvelyéből, és csöpög a segge lyukából úgyszintén. Gőzölögve dől belőle a vér, áradnak a nedvek, zubog kifele a máj váladéka, ömlik alá az epe zöldje, ki nyílnak a vesék kútjai, kidől a szem csarnokvize, kilöttyen az agy kocsonyája. Marina az oltár előtti kőhöz szegezve vergődik, de senki sem segíthet neki. Mert úgy döntök, hogy roppant bénultság száll a nézősereg összes tagjára, mintha sűrű mézbe lennének

ágyazva, mindenki segíteni akar, de mozdulni senki sem képes, hadonászásukba, gesztikulálásukba merevednek az egyetlen narratív fejmozdulatomra összesereglett maskarás operai egzisztenciák, mindmegannyi Leonóra, Elvira, Aida, Turandot, Mimi, Turridu, Kalaf, Canio, Carlos, Alvaro, Manrico, valamint a Sperlből érkezett kellnerek, zenészek és ápolók, feszülnek izmaik, ropognak csontjaik, de mindhiába – e képet úgy képzeltem el és akként döntöttem, hogy Marina haldoklását moccsanatlanul, dermedt csendben nézi végig a templomi közönség. És szinte végtelennek tűnik, holott valójában mintegy félóráig tart, míg az orosz szépség teljesen kivérzik, míg elfolyik összes nedve, a földön vergődő test fölött Charlotte és Editha áll tehetetlen kézzel, már vérben ázik a cipőjük is, de amíg nem oldom föl a varázst, nem képes megmozdulni a Triciniumból megmaradt bicinium.

Marina már csak hörög a végtelen csendben, az oltár előtt lassan belefulladás saját változatos váladékaiba, most előremegyek, odaállok fölé, hogy még elcsípjem tovaszálló utolsó sóhaját. Megtörtént. Könnyű megkülönböztetni az élő testet a halott testtől. Mert vegyük észbe, hogy a halál soha nem a lélek hibájából következik be, hanem azért, mert a test valamely fő része elromlik, hasonlóképpen egy mechanikai szerkezethez, teszem azt, egy gépzongorához, melynek rúgói eltörtek, és ekként mozgásának elve nem hat többé. Úgy döntöttem, hogy Marina mozgásának elve ne hasson többé a testében. Halott. Ha most diadalittasan ráhelyezném az arcára lábamat, akkor az – nem képzelhetem másként – kissé dalszínházian hatna. Csak állok tehát, és várom a folytatást.

Közeledik. Fülemben a hatalmas, Papageno vezette madársereg több szólamban csattog: „Öld meg! Öld meg!” És ekkor előrántom a zsebemből a már évtizedek óta melengedett fegyverem, és szép komótosan előbb fejbe, majd hasba lövöm Edithát – arra persze ügyelek, hogy Wolfgangot ne érje a golyóm. Arcomat görcsbe rántja a diadalmas zokogás, de a kiömlő vízfüggöny mögött még tisztán látom, ahogy az összenőtt szemöldökű donna lerogy Marina mellé a kőre. A lövések hatalmasat szólnak a ragyogóan visszhangos templomfalak között. Ez lesz a jel. (*Ein Schuss ein Kuss.*) Ekkor mindenki kitör a mézrétegből, roppant hangzavar támad, Charlotte felém lép, mond valamit, talán azt: „miau!”, miközben hátulról valaki a nyakamba ugrik, talán Isten, de a következő pillanatban rádöbbenek, hogy feltehetően Georg fogja le a karomat, üti ki kezemből a magam koponyája felé irányított fegyvert, „még lenne egy lövésem, madárka”, kiáltom, de már többen is taposnak rajtam, a földön fekszem, két harcsabajszos ápolóalakú egzisztencia szivarbüdös szájába lihegek, kötél van rajtam, nem mozdulhatok. De már nem is akarok mozdulni, hadd pihenjek még egy kicsit a földön fekvő a hulláim társaságában.

Több elképzelhiválóm nem akad. Egy kurta kódával jelentem: vége a dalnak. Barátunk immár elárulhatja, amit a figyelmes olvasó már régen tudott-sejtett, hogy ugyanis ő, azaz Robert a Hölgysonáta szerzője. Nyugodtan dolgozhatott a szövegen, a saját képzelőerején kívül nem zavarta meg semmi, legkevésbé az, amit előszeretettel nevez valóságnak a fölületesen odacsinált embertömeg. Az ellenem szőtt komplott beteljesedett, Isten átmenetileg fölülkerekedett, noha bizonyos, hogy a világtrend továbbra is mellettem szól és az én oldalamon áll. Bár itt, a bő vízzel naponta felhipózzott folyosómon váratlanul felbukkant madársereg köreibe azt beszélnek, hogy Robert hamarosan álomba merül, hogy aztán végleg belemerüljön az Én=Én éjszakájának kátrányfekete sötétjébe, melyben a tudat már semmit nem különböztet meg, és önmagán kívül nem tud semmiről.